

Verslag Cultuurraad VGC 14 december 2022

Aanwezig:

Leden: Anne-Sophie Van Neste, Bart Claes, Elvira Crois, Frie Van Camp, Ivo Shimwa, Jens Dupon (ondervoorzitter), Leen De Spiegelaere, Nora Mahammed (voorzitter), Theresia Feldmann, Thomas Haemels, Thomas Matei

VGC-administratie: Cindy Vandeweyer, Els De Greef (voor Plan Atelier), Karina Luytens, Yannick Roman

VGC-kabinet Smet: Hilde Peeters

Verontschuldigd:

Leden: Anja Van Roy, Eddie Maes, Gregory Delannay, Hugo Vanden Driessche, Iantje De Boeck, Lies Moors, Margot Luyckfasseel, Olga Rutayisire, Roel Heremans, Sanae Jamaï, Shilemeza Prins, Stéphanie Masuy

1. Goedkeuring verslag Cultuurraad van 29 september 2022

Het verslag wordt goedgekeurd.

2. Planning Cultuurraad in 2023

Er staan al enkele vergaderingen gepland voor volgend jaar:

- Maandag 6 februari van 12 tot 14 uur: grensoverschrijdend gedrag in het nachtleven en de horeca
Dit agendapunt kadert in een gewestelijk plan dat zich ontrolt over grensoverschrijdend gedrag in het nachtleven en de horeca. Zowel het gewest als de COCOF als de VGC werken hieraan mee. De communicatiecampagne start op in januari 2023. De VGC zal via een externe organisatie vormingen aanbieden aan organisaties in het Cultuur-, Jeugd-, Sport en Welzijnsnetwerk die actief zijn in het nachtleven (bv. een organisatie met een fuiflocatie, cafetaria, ...). Bedoeling is om de alertheid en bewustwording te verhogen over grensoverschrijdend gedrag in het nachtleven. Dit is een onderwerp dat sterkt leeft, ook in een brede culturele context, vandaar dat het geagendeerd wordt op een Cultuurraad.
- Donderdag 20 april van 18 tot 20 uur: cultuureducatie
- Juni (datum nog te bepalen): bibliotheken en leesbeleid

De voorzitter brengt in herinnering dat de leden ook zelf onderwerpen kunnen aandragen waarrond ze graag willen werken.

3. Centraal agendapunt: Plan Atelier

Situering en opstart

Uit een onderzoek, gerealiseerd in 2020 door kunstenaarscollectief Level Five op vraag van de VGC, bleek dat meer dan de helft van de kunstenaars geen eigen werkplek heeft en van thuis uit werkt. Een goed betaalbaar atelier, met voldoende comfort, is zeer moeilijk te vinden.

Onder de noemer Plan Atelier wil de VGC zich daarom mee inzetten om samen met organisaties en kunstenaars een beleid voor meer en betere ateliers te initiëren in Brussel door o.a.:

- samen te werken
- het ondersteunen van experimentele initiatieven van werkplekken voor kunstenaars
- verder na te denken met stakeholders zoals andere overheden, partners, kunstenaarsorganisaties over een efficiëntere reglementering voor het verwerven van (tijdelijke) ruimte in een taskforce Atelier
- kennis op te bouwen rond eerlijke financiering en transparant toewijzingsbeleid
- het ondersteunen van de opstart en ontwikkeling van de ateliers
- het uitwisselen van informatie voor een goed beheer
- blijvend het debat aan te vuren via een constructieve dialoog met alle betrokken partijen

Wat is al gerealiseerd

- In het VGC-meerjarenplan 2022-2025 is er aandacht voor kwalitatieve ruimte voor creatie en recreatie. Het kunstenbeleid heeft dan ook, in overleg met andere overheden en kunstenaarorganisaties, ingezet om bijkomende werkruimte voor kunstenaars te realiseren.
- Hiervoor werden investeringssubsidies vrijgemaakt om een aantal panden uit te rusten als experimenteerruimte/atelier. Daarnaast zijn er ook beperkte subsidies toegekend om de atelierwerking te ondersteunen in de opstartfase.
- Aanvullend worden in de gemeenschapscentra korte residenties tijdens de zomermaanden aangeboden genaamd 100% Free Space.
- In 2021 startte ook een nieuwe ploeg bij FIX, met als doel de verbouwing van culturele ruimtes, in bijzonder atelierruimte, te ondersteunen. Sinds het operationeel worden van deze ploeg hebben al meerdere culturele organisaties van deze dienst gebruik kunnen maken.

Uitdagingen

De administratie stelt vast dat de verschillende experimenten voor de realisatie van tijdelijke of stabiele atelierruimte telkens een eigen uitdaging vormen. Elementen zoals bestemming van het gebouw, ligging, duurtijd van het huur-of gebruikscontract, eigendom, wijze van beheer zijn allemaal factoren die een invloed uitoefenen zowel op de inrichting als op het beheer van atelierruimtes.

Dit betekent dat elk dossier een individueel onderzoek en maatwerk nodig heeft, al naargelang de locatie, de vereniging of organisatie.

Communicatie/informatie

De VGC geeft aandacht aan haar realisaties inzake Plan Atelier via een webpagina en regelmatige updates in de nieuwsbrief van VGC-Kunsten. Naast opendeurmomenten,

persmededelingen volgt nog een studiemoment tijdens het voorjaar van 2023 om eerste resultaten te presenteren en verder overleg en awareness te stimuleren.

Lessons learned van de VGC voor Plan Atelier

- Aandacht voor een bedachtzaam toewijzingsbeleid en instroom-doorstroom bij atelierbezetting wordt aangeraden. Over transparante informatie beschikken, is hierbij noodzakelijk.
De VGC kan een doorverwijsrol opnemen, afhankelijk van de vraag en de mogelijkheden. Momenteel is dit enkel van toepassing voor de eigen VGC-experimenten (in afwachting van verdere gewestelijke initiatieven).
- Circulaire economie zien we als een plus. Dit betekent dat aangeraden wordt om het recupereren van materiaal te voorzien in de ingerichte gebouwen.
- Een huishoudelijk reglement biedt een houvast om het beheer en organisatie goed te sturen.
- Juridische ondersteuning inzake huur, bezetting, vergunningen is aangewezen.
- Buurtwerking/sensibilisering en netwerking van de Ateliergebruikers met bestaande culturele locaties in de omgeving zien we als een noodzaak/pluspunt.

Plan Atelier locaties

Een eigen VGC-huis: Gallait 80 (Schaarbeek)

Eerste experimenten:

- Meyboom – Centrum Brussel
- Walter Werkt – Anderlecht
- Van Overbeke – Ganshoren
- iMAL/MAX – Sint-Jans-Molenbeek

Eerdere investeringen voor atelier/residentie:

- Gosset – Needcompany - Sint-Jans-Molenbeek
- Gosset - Peeping Tom - Sint-Jans-Molenbeek
- Gosset – HISK - Sint-Jans-Molenbeek
- Cinemaximiliaan - Sint-Jans-Molenbeek
- BUDA BXL – Haren
- Globe Aroma - Brussel

Reflectie en dialoog met de Cultuurraad

Aan de leden van de Cultuurraad wordt gevraagd of ze nog aandachtspunten zien, andere initiatieven kennen of ideeën hebben over concrete (communicatie) initiatieven over Plan Atelier. De VGC benadrukt nog dat de VGC als kleine overheid eerder een aanvurende een inspirerende rol opneemt en bewustzijn rond deze thematiek wil creëren bij andere overheden. De VGC geeft ook nog mee dat er een nieuwe subsidielijns wordt ontwikkeld voor investeringssubsidies voor kleine aanpassingswerken (10.000 à 15.000 euro).

- Er wordt gevraagd of de ruimtes betalend zijn?
De VGC geeft een investeringssubsidie voor een pand. De ateliers worden beheerd door kunstenaarscollectieven of -organisaties. Zij richten die in, maken een reglement op (bv. over toewijzing en prijzenbeleid). Diegenen die financieel wat meer aankunnen, betalen meer, daar wordt rekening mee gehouden. De panden zijn heel verschillend van elkaar,

elk pand is maatwerk. Naargelang de eigenaar van een pand heb je andere prijzen die het collectief/organisatie ook doorrekent.

- Heeft de VGC zicht op privé-initiatieven (bv. Entrakt, etc.)
Wat de VGC verneemt, via de kunstenaarscollectieven, is eerder negatief. Vaak is er weinig aandacht voor comfort en veiligheid en te weinig zekerheid over de duur van het gebruik van de ruimte.
- Er wordt gevraagd naar de contacten met de andere overheden.
Op dit moment is er nog geen overkoepelend atelierbeleid in Brussel, in tegenstelling tot bv. in Antwerpen en Gent. Op middellange termijn willen we in Brussel komen tot een gedragen atelierbeleid, met andere Brusselse overheden. Van in het begin bestaat er een 'taskforce Atelier' waarin verschillende overheden zitten waaronder ook enkele gemeenten. Vanuit de geleerde lessen (zowel de do's als de don'ts) probeert de VGC dit thema op de agenda te zetten.
- Er wordt gevraagd of de nieuwe subsidielijn ook opengesteld wordt naar de gemeenten?
De subsidielijn is nog in opmaak, er is nog niets beslist. Op dit moment denkt men eerder om dit open te stellen naar kunstenaarscollectieven vanuit de idee dat dit de zeggenschap verhoogt en hen meer gewicht kan geven bij de onderhandelingen omtrent het gebouw met bv. de eigenaar (wat een overheid kan zijn).
- Hoe worden de organisaties gekozen waarmee de VGC samenwerkt?
Op dit moment gaat het over vier experimenten waarvan één in een groot pand (Van Overbeke). Er is voornamelijk vertrokken vanuit eigen scouting, het eigen VGC-netwerk en vanuit dringende oproepen die de VGC ontving. De meeste van de ateliers op dit moment richten zich naar de beeldende kunstenaar. Deze is vaak minder zichtbaar en meer individueel georganiseerd. Er is oog voor en nood aan het delen van kennis en kunde in een meer collectief gegeven.
- Een lid stelt vast dat er naast atelierruimte ook vaak een gebrek is aan stockageruimte.
Er wordt gereageerd dat er veel stockageruimte beschikbaar is bij de Haven van Brussel, achter Tour & Taxis. De procedure is omslachtig maar er is veel beschikbare ruimte die bovendien gemakkelijk toegankelijk is.
- Momenteel wordt er vooral ingezet op experimenten. Zoals hierboven reeds aangehaald is het de bedoeling om tot een atelierbeleid te komen met een duurzaam karakter waarbij de VGC niet langer trekt, maar eerder doorverwijst. Anderzijds is er ook de realiteit dat opportuniteiten die zich aandienen vaak tijdelijk zijn (bv. bij projectontwikkeling). In Plan Atelier wordt er gestreefd naar een periode van 3 jaar. Maar experimenten aangaan, blijft belangrijk. De VGC heeft ook een eigen patrimonium zoals bv. de gemeenschapscentra. Daar zijn ook werkplekken, residentie, co-creatieprojecten. Er is m.a.w. de laatste jaren meer aandacht voor werkplekken voor kunstenaars via de diversiteit van het eigen patrimonium als via het scouten van andere panden.
- Verschillende leden wijzen op de hoge huurprijzen voor atelierruimte in Brussel en het belang van prijsdifferentiatie volgens inkomen en mogelijkheden.

De VGC reageert dat de collectieven dit zelf beslissen maar dat hier zeker oog voor is. De vergoedingen die bv. Level Five vraagt, zijn zeer redelijk.

- Er wordt gesteld dat een centrale zoekmotor een interessant instrument kan zijn waar artiesten aan de hand van een aantal criteria naar ruimtes kunnen zoeken. Dit wordt door de VGC beaamd. Idealiter is er een overkoepelende website waar de panden op worden geplaatst. De VGC kan dat mee stimuleren maar kan hier niet de trekkende kracht van zijn. Op dit moment is de vraag groter dan het aanbod. De weinige ruimtes die er zijn, zijn direct ingenomen. Een lid reageert dat een zoekmotor wel een manier is om je publiek open te trekken. Er bestaat nog een zoekmotor in Brussel nl. spots.brussels.be.
- Een lid verwijst naar de gemeenten Sint-Jans-Molenbeek en Elsene. In Molenbeek biedt het Woningfonds 31 ateliers aan, in een combinatie van woningen en ateliers. In Elsene stelt de gemeente 9 ateliers in een nieuwbouw gratis ter beschikking die via een oproep worden toegewezen.
- Er wordt gevraagd of er contact is met de kunstacademies?
Aansluitend gaf een ander (verontschuldigd) lid via mail volgende suggestie: het kan een goed idee zijn om beroep te doen op de Academies enerzijds bij het plannen en realiseren van atelierfaciliteiten, maar ook bij de evaluatie van de kandidaturen van kunstenaars (met de garantie dat de studenten van de academies niet voorgetrokken worden).
De VGC reageert dat de moeilijkheid bij academies tweeledig is: enerzijds heb je iemand nodig die bereid is de ruimtes uit te baten (extra kost). Anderzijds zijn de ruimtes in de academies niet permanent beschikbaar.

De voorzitter bedankt de aanwezigen voor hun reacties en input en nodigt iedereen uit om de vergadering af te sluiten met een informele drink en een rondleiding op het kabinet.